

ВПЛИВ АЕРОЗОЛЮ ЕЛЕКТРОННИХ СИГАРЕТ НА ЕНДОТЕЛІЙ СУДИН ЛАБОРАТОРНИХ ЩУРІВ

к. мед. н., доц. Попова Т.М., к. біол. н., асист. Бондарева А.В.
Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Вступ. За останні кілька років електронні сигарети (ЕС) стали однією з найбільш бажаною альтернативою звичайним тютюновим сигаретам. Зовнішній вигляд, смак і особливості використання роблять їх популярними серед дорослих курців, а також серед молоді, яка немає досвіду паління. Така популярність викликає багато побоювань, оскільки ризики, пов'язані з використанням електронних сигарет, не були чітко визначені, особливо в довгостроковій перспективі.

Мета. Оцінити вплив аерозолю ЕС на концентрацію нітратів, нітритів, S-нітрозотіолів і ендотеліну-1 (ЕТ-1) в сироватці лабораторних щурів.

Матеріали та методи. Експеримент проведено на 30 щурах лінії WAG обох статей, віком 10 тижнів. Щурів розподілили на дві групи: 1-а група – контрольні тварини (n=10), 2-а група – тварини (n=20), що інгаляційно отримали аерозоль ЕС протягом 90 днів. Модель інтоксикації аерозолем ЕС відтворювали з використанням камери Боярчука, для одночасної експозиції аерозолем ЕС 20 щурів протягом 15 хвилин. Рівні нітритів і нітратів у сироватці визначали методом Miranda К.М. S-нітрозотіоли визначали спектрофотометричним методом. Визначення рівня ЕТ-1 у сироватці крові проводили імуноферментним методом.

Результати. Інгаляційний вплив аерозолю ЕС на щурів 2-ої групи викликав значне зниження вмісту нітратів Me – 23.93 [23.15; 28.11] мкмоль/л, $p=0.00011$ та нітритів Me – 4.34 [3.17;5.27] мкмоль/л, $p=0.00011$ у сироватці крові в порівнянні з 1-ою групою (нітрати Me – 38.60 [36.14;40.53] мкмоль/л та нітритів Me – 7.17 [6.23;8.72] мкмоль/л. Це свідчить про зменшення утворення NO та активацією процесів вільно-радикального окислення в організмі щурів 2-ої групи. Визначення вмісту ЕТ-1 в сироватці крові щурів 2-ої групи продемонструвало значне його підвищення Me – 8.51 [8.16;10.64] пмоль/мл, $p = 0.000$ в порівнянні з тваринами з 1-ої групи Me – 6.30 [5.18;7.88] пмоль/мл.

Пригнічення утворення нітратів і нітритів, можливо, пов'язано з алкілуванням NO-синтази продуктами піролізу гліцерину, що входить до складу рідини ЕС. При нагріванні рідини електронних сигарет до температури 300⁰C відбувається піроліз гліцерину з утворенням наступних карбонілів: формальдегіду, акролеїну і ацетальдегіду. Відомо також, що вищеперераховані карбоніли стимулюють утворення активних форм кисню і прискорюють окисний стрес. Посилення вільно-радикального окислення активує процеси апоптозу ендотеліальних клітин і, як наслідок, виділення ендотеліну-1 у кровоток.

Висновки. В умовах дії аерозолю ЕС виявлено збільшення вмісту ендотеліну-1 і зниження концентрації нітратів і нітритів у сироватці крові щурів, що може свідчити про розвиток ендотеліальної дисфункції.